

۳۶۹۱
۹۵,۷,۲۵

آمین دادرسی مدنی

(جلد سوم)

استثنائات دادرسی

دکتر محمد رضا پرتو

مدرس دانشگاه

دکتر عباس کریمی

استاد دانشگاه تهران

خسرو
واد

سرشناسه	کریمی، عباس، ۱۳۴۳ -
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	آیین دادرسی مدنی / عباس کریمی، حمیدرضا پرتو.
مشخصات نشر	تهران: دادگستر؛ انتشارات دکتر عباس کریمی، ۱۳۹۵ -
مشخصات ظاهری	ج ۳:
شابک	۲۰۰۰۰۰ ریال ۰۸۱-۰۲۸۲-۰۹۷۸-۶۰۰ ج. ۱: ۱۸۰۰۰۰ ریال ۰۸۴-۰۲۸۲-۰۹۷۸-۶۰۰ ج. ۲: ۰۸۳-۰۲۸۲-۰۹۷۸-۶۰۰ ج. ۳:
وضعیت فهرست نویسی	فیبا:
مندرجات	ج. ۱. سازمان قضایی. - ج. ۲. طرح و اجرای دعوا- ختم دعوا- ج. ۳. استثنائات دادرسی
موضوع	آیین دادرسی مدنی -- ایران
موضوع	Civil procedure -- Iran:
شناسه افزوده	پرتو، حمیدرضا
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ۴۴۹ ک / ۱۷۱۰ KMH
رده بندی دیویی	۳۴۷/۵۵:
شماره کتابشناسی	۴۳۸۱۵۰۸:

آیین دادرسی مدنی (جلد سوم) استثنائات دادرسی

تألیف: دکتر عباس کریمی - دکتر حمیدرضا پرتو

ناشر: انتشارات دادگستر با همکاری انتشارات دکتر عباس کریمی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵

شماره: ۱۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۰۸۳ - ۰۲۸۲ - ۰۹۷۸ - ۶۰۰

شابک دوره: ۰۸۴ - ۰۲۸۲ - ۰۹۷۸ - ۶۰۰

همه حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر دادگستر محفوظ است. تکثیر، انتشار و بازنویس این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله، فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز، ابتدای

خیابان فلسطین، کوچه شهید ذاکری، بن بست سوم، پلاک ۶

تلفن ۸۸۹۰۴۴۶۵ - ۸۸۹۰۵۴۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

کدپستی: ۱۴۱۶۷۵۳۶۸۱

آدرس سایت: www.dadgostarpub.ir

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
-------	----

بخش نخست - استثنائات رسیدگی: طواری دادرسی

طواری دعوا	۱۳
فصل نخست: طواری دادرسی ناشی از دعوای اصلی	۱۴
مبحث نخست: طواری دادرسی ناشی از طرح ایرادات در دعوی اصلی	۱۴
بند نخست: ایرادات ناظر به دادگاه	۱۶
الف: ایراد عدم صلاحیت	۱۶
ب: ایراد امر مطروحه و امر مرتبط	۱۹
ج: ایراد رد دعوی	۲۱
بند دوم: ایرادات ناظر به طرح دعوا	۲۳
الف: ایرادات ناظر به صلاحیت خوانان	۲۳
ب: ایرادات ناظر به صلاحیت خوانده	۲۵
بند سوم: ایرادات ناظر به خود دعوا	۲۷
الف: ایرادات ناظر به موضوع دعوا	۲۷
ب: ایرادات ناظر به شیوه طرح دعوا	۳۰
ج: ایراد ناظر به سابقه طرح دعوا: ایراد امر مختومه یا ایراد اعتبار امر قطعی شده	۳۲
مبحث دوم: طواری دادرسی ناشی از درخواست تأمین در دعوا	۳۷
بند نخست: طواری دادرسی ناشی از درخواست تأمین خواسته در دعوا	۳۸
الف: مفهوم تأمین خواسته	۳۸
ب: شرایط صدور قرار تأمین خواسته	۴۰
ج: آثار تأمین خواسته	۴۵
بند دوم: تأمین هزینه دادرسی	۵۱
الف: مفهوم و شرایط تأمین هزینه دادرسی	۵۱
ب: مواردی که در آنها تأمین اخذ نمی شود	۵۴
بند سوم: طواری دادرسی ناشی از اخذ تأمین در برابر دعوای اتباع بیگانه	۵۶
الف: فلسفه تأمین	۵۶

ب: شرایط اخذ تأمین ۵۷

ج: موارد عدم اخذ تأمین از اتباع بیگانه ۵۸

بند چهارم: طواری دادرسی ناشی از درخواست صدور دستور موقت ۵۹

الف: مرجع صالح برای صدور دستور موقت ۵۹

ب: موارد صدور دستور موقت ۶۲

ج: شرایط صدور و چگونگی و آثار دستور موقت ۶۳

د: تصمیم‌گیری در دادرسی فوری ۶۷

فصل دوم: طواری دادرسی ناشی از طرح دعوی جدید ۷۰

مبحث نخست: طواری دادرسی ناشی از طرح دعوی جدید بین اصحاب دعوا ۷۰

بند نخست: دعوی اضافی ۷۰

الف: تعریف دعوی اضافی و انواع آن ۷۰

ب: شرایط دعوی اضافی ۷۲

بند دوم: دعوی متقابل ۷۳

الف: تعریف دعوی متقابل و ماهیت آن ۷۴

ب: شرایط دعوی متقابل ۷۶

مبحث دوم: طواری دادرسی ناشی از طرح دعوی جدید با دخالت شخص ثالث ۸۰

بند نخست: دعوی جلب شخص ثالث ۸۰

الف: مفهوم دعوی جلب شخص ثالث و انواع آن ۸۰

ب: شرایط دعوی جلب شخص ثالث و احکام خاص آن ۸۳

بند دوم: دعوی ورود شخص ثالث ۸۶

الف: مفهوم دعوی ورود شخص ثالث و انواع آن ۸۶

ب: شرایط دعوی ورود ثالث و احکام خاص آن ۸۷

فصل سوم: طواری خارجی شخصی ۹۰

مبحث نخست: طواری طبیعی شخصی ۹۰

بند نخست: فوت ۹۰

بند دوم: زوال اهلیت ۹۱

مبحث دوم: طواری حقوقی شخصی: زوال سمت ۹۲

بخش دوم - استثنائات دادرسی دولتی: صلاحیت داوری

فصل نخست: تحقق داوری	۹۵
مبحث نخست: تحقق حقوقی داوری: مفهوم داوری	۹۶
بند نخست: تعریف داوری	۹۶
الف: تعریف لغوی داوری	۹۶
ب: تعریف اصطلاحی داوری	۹۷
بند دوم: تمیز داوری از مفاهیم مشابه	۹۹
الف: تمیز داوری از قضاوت	۱۰۰
ب: تمیز داوری از میانجی‌گری	۱۰۳
ج: تمیز داوری از مفهوم کارشناسی	۱۰۵
د: تمیز داوری از قاضی محکم	۱۰۷
بند سوم: اقسام داوری	۱۰۸
الف: داوری داخلی و داوری بین‌المللی	۱۰۹
ب: داوری سازمانی و داوری فردی	۱۱۱
مبحث دوم: تحقق مادی داوری	۱۱۳
بند نخست: ارکان تشکیل داوری	۱۱۳
الف: طرفین داوری	۱۱۴
ب: داور	۱۲۳
ج: توافق در ارجاع امر به داوری	۱۲۶
د: اجرت داوری	۱۴۰
بند دوم: نقش دادگاه در تشکیل داوری	۱۴۱
الف: نقش دادگاه در تعیین اعتبار توافق داوری	۱۴۱
ب: نقش دادگاه در تعیین داوری	۱۴۵
بند سوم: نقش دادگاه در تعیین داور	۱۵۱
الف: نقش دادگاه در تعیین داور در داوری اختیاری	۱۵۱
ب: نقش دادگاه در تعیین داور در داوری اجباری	۱۵۳
فصل دوم: رسیدگی از طریق داوری	۱۵۵
مبحث نخست: رسیدگی انحصاری از طریق داوری	۱۵۵

- بند نخست: اصل رسیدگی انحصاری از طریق داوری ۱۵۵
- بند دوم: استثنائات رسیدگی قضایی پس از تشکیل داوری ۱۵۷
- مبحث دوم: حقوق و وظایف داوران در جریان رسیدگی** ۱۵۹
- بند نخست: حقوق داوران ۱۵۹
- الف: استعفا ۱۵۹
- ب: مطالبه اسناد و مدارک از طرفین ۱۵۹
- ج: ارجاع امر به کارشناس ۱۶۰
- د: صدور دستور معاینه و بازرسی اموال، امکنه و ... توسط کارشناس ۱۶۱
- هـ: ختم دعوی به صلح ۱۶۱
- و: صدور دستور موقت ۱۶۱
- ز: تشکیل جلسه جهت استماع شهادت شهود و بررسی تاثیر آن ۱۶۲
- ح: مطالبه حق الزحمه ۱۶۲
- ط: مصوبه داوران ۱۶۳
- بند دوم: وظایف داوران ۱۶۴
- الف: صدور رای به مهلت تعیین شده ۱۶۴
- ب: توقف رسیدگی در صورتی که ۱۶۴
- ج: ابلاغ رأی ۱۶۵
- د: رعایت اصل بی طرفی ۱۶۵
- فصل سوم: صدور و اجرای رای از طریق داوری** ۱۶۷
- مبحث نخست: صدور رای داوری** ۱۶۷
- بند نخست: شرایط رای داوری ۱۶۷
- الف: شرایط شکلی رای داور ۱۶۷
- ب: شرایط اعتبار رای داور ۱۶۸
- بند دوم: محدوده اعتبار رای داوری ۱۷۶
- الف: مفهوم اعتبار ۱۷۶
- ب: محدوده اعتبار رای داور ۱۷۷
- بند سوم: طرقه اعتراض به رای داور ۱۸۰
- الف: اعتراض به رای از سوی طرفین داوری ۱۸۰
- ب: اعتراض به رای از سوی شخص ثالث ۱۸۵

مبحث دوم: اجرای رای داور	۱۸۶
بند نخست: اجرای ارادی رای داوری	۱۸۶
بند دوم: توسل به مراجع قضایی جهت اجرای رای داوری	۱۸۷
الف: اجرای رای داور (رای ماهوی)	۱۸۷
ب: اجرای قرارها	۱۹۲
فهرست منابع و مآخذ	۱۹۳
الف: منابع فارسی و عربی	۱۹۳
ب: منابع فانسوی	۱۹۸
قوانین	۱۹۹
نمایه	۲۰۱

مقدمه

در جلد نخست این اثر سازمان قضایی ایران به طور اجمالی مطالعه شد. در این جلد برخی از مهمترین مراجع رسیدگی کننده به اختلافات و دعاوی فی مابین مردم و دولت بررسی شد. ضمن اینکه مبحث صلاحیت‌ها و تقسیم آن و نیز مقررات حل تعارض در صلاحیت مورد توجه قرار گرفت.

در جلد دوم آیین دادرسی به معنی اخص یعنی آیین‌هایی که دادگاه در مقام رسیدگی به یک اختلاف مطرح شده در مراجع قضایی با آن روبرو است در دستور کار قرار گرفت. در ضمن این جلد به دادخواست، انواع و شرایط آن، انواع تصمیمات دادگاه، انواع، طرق و شیوه اعتراض به تصمیمات و مرجع رسیدگی به آن پرداخته شد. در عین حال در جلد دوم فرض ما بر یک رسیدگی عادی بوده است. یعنی موضوعات و مسائلی که کمابیش در همه دادرسی‌های حقوقی مطرح می‌شود.

دو بحث از مباحث آیین دادرسی مدنی که سرزمین درس از دروس آیین دادرسی مدنی محول می‌گردد که بدون آشنایی با این دو مبحث پراهمیت، دانش این رشته از علم حقوق کمال نمی‌یابد. این دو بحث، در واقع بزرگ‌ترین استثنای بر یکی از دو درس آیین دادرسی مدنی پیشین محسوب می‌شوند:

در آیین دادرسی مدنی یک با تشکیلات قضایی آشنا شدیم و دیدیم که دولت و نهادهای وابسته به او در امر دادگستری و فصل خصومت دخالت نمی‌کند و دخالت بخش خصوصی در این امر استثنایی است و به همین دلیل دادرس استثنایی بر آیین دادرسی مدنی یک قلمداد می‌شود و در آیین دادرسی مدنی دو، جریان عادی رسیدگی از بدو تا ختم شرح داده شد و لیکن حوادث استثنایی دادرسی (طواری دادرسی) در اینجا مورد بحث قرار می‌گیرد.

بدین ترتیب بخش نخست به طواری دادرسی اختصاص یافته و همانطور که از کلمه طواری به معنای حوادث برمی‌آید، اموریند که در جریان عادی دادرسی که شرح آن در

درس آیین دادرسی مدنی (۲) گذشت اتفاق نمی‌افتند. در واقع این حوادث در نتیجه امور غیرعادی که مربوط به اصحاب دعوا یا اشخاص ثالث و یا حتی وقایع طبیعی همچون یکی از اصحاب دعواست بر جریان عادی دعوا عارض می‌گردند و آن را تحت تأثیر قرار می‌دهند. طواری دادرسی در خیلی از موارد به حق در دادرسی اتفاق می‌افتند و در بسیاری از موارد نیز دست‌آویز اصحاب دعوا و یا وکلای آنان به منظور اطاله دادرسی و یا انحراف آن قرار می‌گیرند. بنابراین، گرچه این دسته از امور در تمام دادرسی‌ها به چشم نمی‌خورند، لیکن اهمیت آشنایی با این امور برای دست‌اندرکاران امر قضا، اسم از قضات و وکلا و نیز دانشجویان، اگر بیشتر از جریان عادی دادرسی نباشد، کمتر از آن نیست.

در بخش دوم کتاب داورى مورد مطالعه قرار می‌گیرد تا شیوه حل و فصل اختلافات خصوصی مردم به وسیله قضات منتخب خود آنان تبیین گردد و معلوم گردد چگونه داورى شکل می‌گیرد، آیین رسیدگی در داورى به چه شرحی است، ضمانت اجرای آراء صادره از سوی داورى کدام است و در نهایت میزان دخالت قضات و مراجع قضایی در تشکیل داورى، ابلاغ و اجراء آراء و نیز رسیدگی به آراء داورى در چه حدی است. مباحثی که در نظام نوین دادرسی روز بروز رونق تر شده، کارآمدی آن برای حل و فصل اختلافات مردم و کاهش دعاوی در دادگستری بیشتر گردیده است.